

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Dömötör István*

Cím: *Benczur Gyula hagyatéka*

Forrás: *Magyarország*

Bp.
(Hely)

1921 III 13
(Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Benczur Gyula

Idő

"1921"

Személy

Közp. nyomt. XX

Benczur Gyula hagyatéka

Járkálva a Mücsarnokban, úgy éreztük magunkat, mint amikor halotti torra gyűlnek rokonok, ismerősök, barátok és tisztelők, hogy dícsőítsenek s a komor áldomás italával töltsek meg a serleget emlékezetére annak, aki már csak az árnyékvilág függőnye mögül nézhet le rájuk. Sietve követve a Felvidék másik nagy művészt, Szinyei Merse Pált, egy esztendeje, hogy meghalt Benczur Gyula, szokban a napokban, amikor legfrissebbek voltak a megesufolt és szétzuzott Magyarország tátongó sebei s amikor oly magyarnak, aminő Benczur Gyula, akinek lelke multunk ősi oszlopán, Vajk alakján csüngött s Mátyás király udvarának vakító fényét álmódta vissza: némán összerokadva valóban el kellett mullnia. Örökség gyanánt azonban íthagyta kepeinek virágos erdejét, hogy a befeljük rejtett életláng, pompa és káprázat felemelje a fejeket, hogy fülünkbe esdítse azt a hangot, amely a magyar faj igazi hangja, hogy szüntelen mentőként táncoltassa szemünk előtt azt az erőt és nagyságot, amelyet elvesztettünk s sorsunk kérdése, hogy újra megtaláljuk.

E festői örökség esilgő darabjai most felkerekedtek, hogy hatalmas tanúságtételt tegyenek Benczur Gyuláról. Előkerülve a muzeumok hűvös levegőjéből, paloták és vidéki kastélyok falai közül, a Mücsarnokban gyűltek össze, hogy elmondják, ki volt Benczur Gyula, mit bírtunk és mit veszítettünk vele. Lenyűgöző tanúságtétel ez, a szemlélő nem tehet mást, mint hogy csodálkozva áll meg a teremterő ily bővérűsége előtt, jóllehet korántsem teljes a sereghoverődése Benczur ouvre-jének. A hagyatéka jelentékeny része ugyanis külföldön van (II. Rákóczi

Ferenc elfogatása a román királynál, vagy Csonkamagyarország határán túl. Ugyanugy nem juthatunk hozzá, mint ahogyan nem férhetünk régi városainkhoz, a magyar kultúra ezeréves végvárjaihoz, hasonlóan magához a holt mesterhez, akinek teste elrablott magyar földben, a dolányi sírkertben pihon.

Benczur Gyula annak a kornak születőtte, amely kurban a faji génusz hirtelen lendülettel a festészet terén a legmagasabb európai ormokra ér s rajta kívül Székely Bertalan, Zichy Mihály, Lotz Károly, Munkácsy Mihály, Szinyei-Merse Pál alakjában azt a látványt produkálja, amit előbb az irodalomban *Petőfi, Jókai, Arany* és *Vörösmarty* révén produkált. Az a nemzedék, amely ma a harmincegyven esztendő férfior nemzedéke, s a fiatalabb természetesen még inkább: nem mondhatja el, hogy Benczur Gyulát igazán ismeri. Egy presztizszel találta magát szemközt, amely Benczur Gyula mesteri presztizsze volt, látta életét, amelyet hódolat aranyozott be, amelyen a reneszánsz festőfejedelmek, a Rubensek és Van Dyckok életének stílusa vonult végig, de azt az utat, amelyen Benczur idáig jutott, fordulóban és eseményekben nem követhette, mert e diadalmenetnek nevezhető ut szenciációját a hetvenes-nyolcvanas években játszódtak le. A hagyatéka kiállítás a Mücsarnokban most elvégzi ezt a munkát, s kipótolja e hiányt. Teljes kilombosodása történik itt Benczur művészetének, kezdve azoktól a napoktól, amikor fiatal mesterként a müncheni akadémián foglal helyet, folytatva a végleges hazai letelepülésén, amikor megfesti egyik főművét a *Vajk keresztelését*, amely művészi felfogásnak, komponáló módjának valóságos kitéje, egészen addig, amikor már a festészet őszhajú, de ruganyostelkű Tofdy Miklósaként jelenik meg a művészeti porondon. Aki végignézi e hagyatékat, arra Benczur ouvre-ja nevű for

hatni, mint amikor az orgona valamennyi hangja, szipján zengve megszólal. Azon a művészi arenaton kívül, amelyet számára eddig Benczur mutatott, új oldalról nem is sejtett szépségek és értékek várnak rá. Most valóban meg fogja érteni azt a lelkesedést, amellyel a régi nemzedék emberei, öreg urak, kenyerük javát immár elfogyasztott festők és műbarátok beszéltek például *Tisza Kálmán* arcképéről, amelynél külön portrait nincs a magyar festészet Pantheonjában.

A hagyatéki tárlaton Benczur tanítványai külön gyűjteménnyel tisztelegnek a holt mester emléke előtt. Közük többen vannak ugyan, akik egészen más csapásra tértek, mint amit Benczur képviselt, (Horthy Béla, Koszta, Pényes, Kernstock), akiket tehát szoros értelemben nem lehet Benczur-tanítványoknak nevezni. De ezek is megtermékenyültek a mesterségnek attól a szeretetétől, ami abban a mesterben élt, akinek öröksége előtt nem tudjuk, hogy mit említsünk előbb: rajzának félelmetes erejét, komponáló módjának virtuóz könnyedségét, színeinek villogását, amellyel egykori tanítóját, Piloty-t s annak minden követőjét felülmulja, vagy az életörömmel azt a szívárványos játékát, amely egész munkásságát úgy ragyogja be, mint a nyári puszta a verőfény. Benczur Gyula állócsillag a magyar művészet egén. *Dömötör István*

nyomda 1920